

Обґрунтовано співвідношення компетентнісного підходу і контекстного навчання у вищій школі як методології і практики, доведено переваги освітнього середовища контекстного типу на рівні педагогічної магістратури. Розкрито роль квазіпрофесійної діяльності у переході від навчальної до професійної реалізації майбутнього магістра педагогіки вищої школи.

**Ключові слова:** компетентнісний підхід, контекст, контекстне навчання, освітнє середовище контекстного типу, квазіпрофесійна діяльність.

Demyanenko N.M.

### **CONTEXT OF EDUCATIONAL SPACE OF HIGH SCHOOL: LEVEL OF MAGISTRACY.**

Justified the correlation of competence approach and context studying at high school as a methodology and practice, proved the advantages of educational space of context type on pedagogical masters study level. The role of kvaziprofessional activity in transition from education to professional realization of future master of pedagogy of high school.

**Key words:** competence approach, context, context studying, educational space of context type, kvaziprofessional activity.

*Стаття надійшла до редакції 07.04.2015*

**УДК-378**

*В. М. Дронова, Т.В. Попова,  
м.Харків, Україна*

### **ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА КУРСАХ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ВЧИТЕЛІВ**

*Постановка проблеми.* Сучасна освітня галузь у нашій державі характеризується бурхливим реформуванням, метою якого є пошук ефективних шляхів підготовки молоді, здатної соціалізуватися в сучасному суспільстві. Спостерігається зміна парадигм і у системі професійної освіти педагогів та формуються нові підходи до організації неперервної професійної самоосвіти. Особистісний потенціал сучасного педагога в суспільстві займає значне місце і потребує постійного оновлення знань з дисципліни та методики її навчання, бо є гарантом високої якості навчальних досягнень учнів. У цьому процесі система післядипломної освіти педагогічних працівників відіграє ключову роль.

Одним з найголовніших її завдань є відбір ефективних шляхів підвищення рівня кваліфікації педагогів та спонування їх до професійного зростання.

*Огляд наукових публікацій.* Вчителем бути не просто. Це професія, що вимагає постійного особистого навчання та розвитку протягом усього життя. Видатний педагог сучасності Іван Андрійович Зязюн у зверненні до молодого колеги-педагога зазначив: «Кожна хвилина твого вільного часу – для пізнання, для самовдосконалення. Весь інший час – для твоїх вихованців» [1]. За переконанням І. А. Зязюна, вчитель у суспільстві є носієм потужної сили добра, любові, істини і краси.

Педагогічну діяльність як особливий вид соціально значущої діяльності розглядали у своїх роботах також Г. Васянович, С. Гончаренко, О. Романовський, О. Пономарьов, С. Пазиніч та інші науковці минулого і нинішнього століть. Теоретичні основи педагогічної діяльності досліджували О. Безпалько, І. Зверева, А. Капська, А.Мудрик, В. Поліщук, З. Шевців та багато інших знаних науковців. Метою цієї діяльності вони вважають створення сприятливих умов соціалізації та всебічного розвитку молодшої особистості. Для забезпечення результативності педагогічної діяльності сучасні вчені (І. Зязюн, Г. Васянович, О. Морозова та ін.) пропонують ціннісно-смысловий підхід до її реалізації, що ґрунтується на глибокому осмисленні вчителем сенсу своєї діяльності шляхом створення відповідних ситуацій та актуалізації процесів усвідомлення за рахунок професійної рефлексії. Як показує практика, професійна готовність сучасного вчителя до реалізації основних завдань в умовах модернізації освіти потребує детальних наукових досліджень.[4, с. 72]

Допомогти вчителям самоорганізуватися у своєму розвитку, обрати особисту освітню траєкторію мають курси підвищення кваліфікації. Їх повинні проходити педагогічні працівники один раз на п'ять років. За такий час, в епоху реформування, відбувається багато змін і в галузях фундаментальних наук, і в педагогіці. Термін спілкування вчителя з викладачами курсів недовгий, а використати його необхідно ефективно. Надзвичайно важливим для викладача чи викладачки, які працюють з учительською аудиторією, є гнучкість мислення, відкритість для нових ідей, здатність швидко пристосовуватися до несподіваностей на занятті, працювати в команді, гармонійно співпрацювати з іншими учасниками й учасницями заняття [6, с.40].

*Метою нашого дослідження* є пошук ефективних шляхів покращення якості занять під час курсів підвищення кваліфікації вчителів природничо-математичного напрямку. Поряд із навчанням предмету одним із першочергових завдань педагогів, як зазначають науковці, є підготовка

школярів до соціалізації в суспільстві, яка вимагає від вчителя різнобічних ґрунтовних знань, умінь і особистих переконань.

*Основна частина.* Зважаючи на це, навчально-тематичні плани програм курсів підвищення кваліфікації вчителів природничо-математичного спрямування містять три модулі: соціально-гуманітарний, професійний та діагностико-аналітичний. Соціально-гуманітарний і професійний складаються з інваріантної та варіативної частин. Наявність варіативної частини забезпечує право вибору педагогів тієї теми, яка їм цікава та необхідна. Діагностико-аналітичний модуль призначений для виявлення потреб і інтересів учителів, їхнього рівня засвоєння навчальних тем (зворотній зв'язок) та постає як потужний стимул до самоосвіти.

Професорсько-викладацький склад Харківської академії неперервної освіти (ХАНО) постійно працює над вдосконаленням не тільки змісту занять курсів, а надає важливого значення практичному застосуванню сучасних технологій та методик андрагогіки і педагогіки у навчальному процесі.

В академії проведено експеримент з впровадження кредитно-модульної форми навчання вчителів у міжтестастійний період протягом п'яти років. Така форма підвищення кваліфікації була використана з метою забезпечення неперервності освіти та самоосвіти педагогів. Проведений нами аналіз результатів експерименту показав, що кредитно-модульна система організації навчання педагогічних працівників у післядипломній освіті є ефективною. Нами зроблено такі висновки:

- кредитно-модульна система організації навчання вчителів сприяє формуванню інноваційного способу мислення, зростанню пізнавальної активності вчителів і стимулює їх до неперервної самоосвіти;
- розвивається чітка самоорганізація праці вчителя шляхом швидкого і повного включення педагога в роботу, дозування часу на її виконання;
- удосконалюються вміння використання додаткової літератури, словників, Інтернет-ресурсів, ведення педагогічних спостережень;
- зростає активність участі вчителів у різноманітних педагогічних заходах, а це сприяє підвищенню їх професійної компетентності.

Нами також апробована проектна технологія. Вчителі виконували підсумкові роботи у вигляді навчальних проектів, зорієнтованих на усвідомлення практичного застосування теоретичного матеріалу окремих розділів математики. Жваву зацікавленість до такої роботи продемонстрували і молоді спеціалісти, і досвідчені педагоги. Наприклад, учителями математики було підготовлено колективні проекти за темами: «Площі нашої палітри», «Подорож у світ числових множин», «Чи існує

формула краси?», «Божественна пропорція», «Загадки простого дзеркала» та інші. На курсах під час конференцій з обміну досвідом ці проекти були презентовані. Також проводилось обговорення виступів кожної групи, колеги ставили запитання, виступали опонентами, а експертні групи давали оцінку роботі.

Нашими педагогічними спостереженнями підтверджено позитивні наслідки діяльності вчителів за проектною технологією. Було відзначено, що активність кожного учасника розробки проекту залежала від його індивідуальних можливостей, здібностей та інтересів. Доведено, що ця технологія сприяє формуванню вмінь виносити колективні рішення та аргументувати і обґрунтовувати висновки, а також сприяє розвитку естетичного сприйняття навколишнього світу під час оформлення результатів виконаного проекту. Робота над проектом допомагає розвивати уміння інтенсивного використання ІКТ та яскравого оприлюднення одержаних результатів проекту. Слухачами курсів було наголошено, що проектну технологію слід активно застосовувати у навчально-виховному процесі з учнями.

Починаючи з 2014 року в ХАНО впроваджується нова модель курсів підвищення кваліфікації. Курси розраховані на 216 навчальних годин, до яких входять: 72-і аудиторні години (очне навчання); 12 аудиторних годин – освоєння тематичного спецкурсу за вибором педагогів; 18 годин – дистанційне навчання з використанням сайту дистанційної освіти Академії, а решта годин опрацьовується педагогічними працівниками самостійно (заочна частина).

Протягом року на запитання анкети «Чи можна суттєво підвищити свій кваліфікаційний рівень на заняттях під час курсів?», у перший день прибуття на курси позитивно відповідають 55–60% членів групи, а на це ж питання в останній день занять кількість позитивних відповідей у групах зростає до 88 – 95%. Викладачами кафедри методики природничо-математичної освіти створено блог, на якому ще до прибуття на курси вчителям пропонуються анкети. Таке онлайн-спілкування напередодні курсів дає змогу скоригувати і змістове, і методичне наповнення майбутніх занять і максимально врахувати потреби та інтереси педагогів.

Під час аудиторних занять викладачі академії не тільки ознайомлюють вчителів з активними та інтерактивними технологіями навчання школярів, а й самі заняття проводяться з їх використанням. Інтерактивні освітні технології можливо освоїти лише через діяльнісний підхід до проведення занять, необхідність якого зазначена у Державному стандарті базової і повної загальної середньої освіти. Практика показує, що в андрагогіці це також є актуальним. Вже під час першої зустрічі,

після проведення комунікативної вправи «Знайомство» [6, с.10], вчителі почуваються більш вільними у спілкуванні, не бояться висловлювати свої думки та обговорювати педагогічні проблеми.

Нами з'ясовано, що теоретичне повідомлення слухачам курсів про організацію роботи старшокласників з науковим текстом методом позначки (метод Insert) чи використанням щоденника подвійних нотатків менш ефективно, ніж виконання такої роботи самими педагогами під час занять, а потім обговорення зробленого в парах. Звичайно такий підхід потребує від викладача курсів більш ретельної підготовки та необхідного дидактичного забезпечення. Але вчителі, проробивши все самі, краще розуміють як навчати учнів культури спілкування, працювати з літературою, толерантності, поваги до інших тощо.

Застосування сучасних педагогічних технологій допомагає не тільки навчати учнів основам наук, а й виховувати і розвивати особистість та засвоювати основні принципи спілкування, які так необхідні людині будь-якого віку у повсякденному житті. У свій час І. А. Зязюн, звертаючись до молодих вчителів, писав: «Хотілося б, щоб і до тебе на першому уроці прийшла радість педагогічної творчості. За яких обставин це можливо? На мою думку, за таких: ..., – коли засвоїв основні принципи спілкування з людьми в колективі і користуєшся ними у практичному житті» [1, с. 29, 33]. Підтвердженням цього є наш досвід використання під час роботи зі слухачами курсів підвищення кваліфікації вправи «Переформулювання» [6, с.13]. Суть її в тому, що кожна людина під час спілкування повинна розуміти важливість донесення точної інформації. Сказане може спотворюватись, а наслідки цього можуть бути непередбачуваними. Буває, що люди інтерпретують почуте від когось по-своєму, зі своїм баченням проблеми чи особистими емоціями і початкова інформація може змінюватись до невпізнання. Після участі у такій діяльності, вчителі доходять до висновку, що ця вправа з учнями допоможе навчати їх правилам стосунків між людьми і в першу чергу правилами лояльності і добра. Це відзначають 85-94 % слухачів курсів у різних групах.

Крім активних та інтерактивних підходів до навчання нами впроваджуються інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ). Вони дають змогу ознайомлення вчителів з ресурсами мережі Internet, з електронними педагогічними програмними засобами (ЕППЗ) з предметів та з методикою їх використання у навчальному процесі. Особливо актуально це для вчителів біології. Існує багато відеофільмів, які допоможуть проникнути у найпотаємніші явища життя організмів і зрозуміти їх суть. Сьогодні можна організувати виконання учнями

лабораторних і практичних робіт віртуально, шляхом використання електронних освітніх ресурсів. Так, особливу зацікавленість у вчителів біології викликає комп'ютерне моделювання стійких живих систем, наприклад акваріуму, та управління ними. Виконання вчителем такої роботи спонукає до впровадження її у навчальний процес з учнями.

Варто також наголосити на необхідність використання мультимедійних технологій під час навчання вчителів, щоб спонукати до впровадження їх у навчальний процес із школярами. Для вчителів біології, наприклад, можна за допомогою ресурсів сенсорної дошки анатомувати жабу (зберігаються природне забарвлення, форми, відносні розміри органів та місце їх розташування в організмі) не позбавивши її життя. Такий підхід до вивчення будови тварин допоможе вчителям виховувати в учнів повагу і доброзичливе ставлення до будь-яких проявів життя, а отже зростати в добрі і любові.

Під час занять з вчителями математики нами використовується ЕППЗ «Динамічна геометрія», за допомогою якого педагоги навчаються створювати динамічні математичні моделі та застосовувати їх для розв'язування задач. Побудова моделей допомагає навчати школярів висувувати гіпотезу і знаходити раціональні шляхи розв'язування складних геометричних задач.

Для виконання завдань фахової контрольної роботи педагогам пропонується також робота в електронній тестовій оболонці MyTest. Вона дає змогу більш справедливого оцінювання, виключає суб'єктивізм, дозволяє одразу дізнатися результат тестування тощо. Комп'ютерне тестування має як значні переваги, так і деякі складнощі, серед яких необхідність мати навички роботи з комп'ютером та в інтерфейсному середовищі тестової програми.

Одержаний нами практичний досвід переконливо свідчить, що діяльність вчителів у ролі учнів є найефективнішим підходом до освоєння нових методик навчання та виховання.

*Перспективу подальших досліджень* вбачаємо у продовженні вивчення результативності організації навчального процесу з вчителями, продовження пошуку ефективних методик навчання педагогів шляхом впровадження педагогіки добра і успіху, яку вони використовуватимуть у навчанні молодого покоління.

Література: 1. Зязюн І. А. Моєму колезі — молодому вчителю. Іван Андрійович Зязюн: педагог, вчений, філософ. Біобібліографічний покажчик. Випуск 2. До 10-річчя Академії педагогічних наук України. – Київ: 2003. – С. 29-33.//[Електронний ресурс].–Режим доступу: <http://www.dnpb.gov.ua/datas/upload/files/212837602.pdf?>

PHPSESSID=6ab57adaa91b8606cd3b6053ca52a486. 2. Зязюн І. А. Наука і мистецтво педагогічної дії / І. А. Зязюн // Професійна освіта : педагогіка і психологія. Польсько-український, україно-польський журнал / за ред. Т. Левовицького, І. Зязюна, І. Вільш, Н. Ничкало. – Ченстохова-Київ, 2001. – № 5. – С. 357–380. 3. Зязюн І. Педагогічна психологія чи психологічна педагогіка?!/Іван Зязюн // Естетика і етика педагогічної дії : зб. наук. пр. – Вип. 3. – Київ – Полтава, 2012. – С. 20-37. 4. Будник О. Б. Методологічний аспект соціально-педагогічної діяльності// Теорія і практика управління соціальними системами // Щоквартальний науково-практичний журнал. – Харків : НТУ “ХПІ”, 2013. – № 4. С.72-82. 5. Педагогічна майстерність : підручник / І. А. Зязюн, Л. В. Крамушенко, І. Ф. Кривonos та ін. ; за ред. І. А. Зязюна. – 2-е вид. – К. : Вища школа, 2004. – 422 с. 6. Панченко А., Пометун О., Ремех Т. Навчання в дії. Як організувати підготовку вчителів до застосування інтерактивних технологій навчання: метод. посібник / К.: А.П.Н., 2003.–72 с. 7. Федорчук Е.І. Сучасні педагогічні технології (Навчально-методичний посібник). Кам'янець-подільський: «Абетка», 2006. – 212 с.

Bibilijgraphy (transliterated): 1. Zyazyun I. A. Moyemu kolezi — molodomu vchytelevi. Ivan Andriyovych Zyazyun: pedahoh, vchenyy, filosof. Biobibliografichnyy pokazhchyk. Vypusk 2. Do 10-richchya Akademiyi pedahohichnykh nauk Ukrayiny. – Kyiv: 2003. – S. 29-33.//[Elektronnyy resurs].– Rezhym dostupu: <http://www.dnpp.gov.ua/datas/upload/files/212837602.pdf?PHPSESSID=6ab57adaa91b8606cd3b6053ca52a486>. 2. Zyazyun I. A. Nauka i mystetstvo pedahohichnoyi diyi / I. A. Zyazyun // Profesiyna osvita : pedahohika i psykholohiya. Pol's'ko-ukrayins'kyy, ukrayino-pol's'kyy zhurnal / za red. T. Levovyts'koho, I. Zyazyuna, I. Vil'sh, N. Nychkalo. – Chentstokhova-Kyyiv, 2001. – # 5. – S. 357–380. 3. Zyazyun I. Pedahohichna psykholohiya chy psykholohichna pedahohika?!/Ivan Zyazyun // Estetyka i etyka pedahohichnoyi diyi : zb. nauk. pr. – Vyp. 3. – Kyiv – Poltava, 2012. – S. 20-37. 4. Budnyk O. B. Metodolohichnyy aspekt sotsial'no-pedahohichnoyi diyal'nosti// Teoriya i praktyka upravlinnya sotsial'nymy systemamy // Shchokvartal'nyy naukovopraktychnyy zhurnal. – Kharkiv : NTU “KhPI”, 2013. – # 4. S.72-82. 5. Pedahohichna maysternist' : pidruchnyk / I. A. Zyazyun, L. V. Kramushchenko, I. F. Kryvonos ta in. ; za red. I. A. Zyazyuna. – 2-e vyd. – K. : Vyshcha shkola, 2004. – 422 s. 6. Panchenko A., Pometun O., Remekh T. Navchannya v diyi. Yak orhanizuvaty pidhotovku vchyteliv do zastosuvannya interaktyvnykh tekhnolohiy navchannya: metod. posibnyk / K.: A.P.N., 2003.–72 s. 7. Fedorchuk E.I. Suchasni pedahohichni tekhnolohiyi (Navchal'no-metodychnyy posibnyk). Kam"yanets'-podil's'kyy: «Абетка», 2006. – 212 s.

Дронова В. М., Попова Т. В..

### **ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА КУРСАХ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ВЧИТЕЛІВ.**

Стаття присвячена актуальним питанням підвищення кваліфікації вчителів природничо-математичної освіти. Розглянуто специфіку впровадження у навчальний процес під час курсів підвищення кваліфікації активних та інтерактивних технологій навчання. Зроблено також наголос на особливості застосування інформаційно-комунікаційних та мультимедійних технологій під час навчання вчителів.

*Ключові слова:* Підвищення кваліфікації, сучасні педагогічні технології, інформаційні технології, мультимедійні технології.

Дронова В. Н., Попова Т. В..

### **ОСОБЕННОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ СОВРЕМЕННЫХ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ ТЕХНОЛОГИЙ НА КУРСАХ ПОВЫШЕНИЯ КВАЛИФИКАЦИИ УЧИТЕЛЕЙ.**

Статья повествует об актуальных проблемах повышения квалификации учителей естественно-математического образования. Рассмотрено специфику внедрения в учебный процесс курсов повышения квалификации активных и интерактивных технологий обучения. Ударение сделано на особенности использования информационно-коммуникационных и мультимедийных технологий во время обучения учителей.

*Ключевые слова:* Повышение квалификации, современные педагогические технологии, информационные технологии, мультимедийные технологии.

V. Dronova, T. Popova.

### **ESPECIALLY THE USE OF MODERN TECHNOLOGIES PEDAGOGICHESKIH COURSES POVYSHENIYA PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF TEACHERS.**

The Article tells about the actual problems of professional development of Natural Science and Mathematics Teachers. There is considered the implementation specificity of the training courses of active and interactive learning technologies in the learning process. The emphasis is made on the features of use of information, communication and multimedia technologies in the teachers' training process.



*Keywords:* Professional development, modern pedagogical technology, information technology, multimedia technology.

*Стаття надійшла до редакції 06.04.15*

**УДК 004.891:378.1**

*А.Ю. Дудар, О.П. Мещанінов,  
м. Миколаїв, Україна*

## **ІНТЕРАКТИВНА ТЕХНОЛОГІЯ ВИМІРЮВАННЯ ДОМІНУЮЧОГО ТИПУ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ УНІВЕРСИТЕТУ**

**Постановка проблеми.** Динамічний розвиток сучасного суспільства потребує відповідної швидкості прийняття рішень. Університети працюють в умовах змін конкурентного середовища, які потребують відповідної реакції. Коли усі конкурентні переваги вичерпано визначальною характеристикою прийнято вважати організаційну культуру (ОК). Знання типу ОК та напрямку, в якому рухається організація, дозволить підготуватись до змін. Університети не можуть залишатись незмінними та при цьому виживати в конкурентних умовах. Тобто, питання стоїть не в тому, змінюватись чи ні, а в тому як змінюватись, в якому напрямку, послідовності та темпі, враховуючи етап життєвого циклу [1, 2].

Організаційна культура впливає на особистість, її моральний дух, пріоритети, цілі. Проявляється у таких факторах: що для організації цінно, який стиль її лідера, мова і символи, процедури і повсякденні норми, пріоритети, мета – все це визначає унікальність характеру організації. Організаційна культура – це набір цінностей, заповідей та принципів, стрижневі атрибути, що досить довго залишаються незмінними і які характерні для організації та її працівників [2].

Особливістю українських ВНЗ є відходження від традиційних орієнтацій минулого до сучасного акценту на ринкові умови розвитку, що поширені у світі. Підвищення ефективності університету пов'язано з